

farende og sige: „Hvad ville I give for at kjøre paa denne Landevei“, og at de accordere med dem for at faae den Betaling ud af dem, til Grændsen af hvilken enhver af de Rejsfarende vil gaae. De spørge altsaa: „Vil Du ikke give Mere“, indtil den Rejsfarende tilsidst siger: „Nei, paa ingen Maade; det er det Yderste, hvortil jeg vil gaae, ellers forlader jeg denne Landevei og kjører heller ud paa mine gamle Veie“. Dersom vi nu kunde gjøre dette og faa summere op, hvor Meget der aarligt paa den Maade blev givet — naturligviis Nar for Nar, derom taler jeg kun —, og dersom vi saa fik ud, at den tilbudte Sum, der paa denne Maade altsaa indeholdt en rigtig og rimelig Burdering af, hvad Vedkommende kunde give for Landeveien, kom til at beløbe sig til, jeg vil sætte, 100,000 Rb., saa vilde man sige: Det er en fortræffelig Landevei; den er overordentlig fortrinlig, thi det, som vi give ud paa den, er 40,000 Rb., og det Overskud, som vi faae ind, er 60,000 Rb. Jeg forudsætter nemlig, at det er de samme Folk, der faae denne Gevinst, der have baaet Udgiften ved den, og de ville altsaa sige: „De 60,000 Rb. ere reen Gevinst“. Kunde man lægge Udgiften af de 40,000 Rb. over paa en Naboprovinds, saa kunde man endog sige, at der var 100,000 Rigsdalers Gevinst for Provindsen; men i nationaloeconomist Henseende blev Sagen dog den samme, thi saa maatte de 40,000 Rb. jo trækkes fra paa et andet Sted. Men det var altsaa en god og fortrinlig Landevei. Men gaaer man nu lavere og lavere ned, saa bliver det ogsaa mindre og mindre en god og velsignelsesrig Landevei. Hvis den tilbudte Sum kun var 50,000 Rb., saa var det endnu en god Landevei, der var anlagt, men den var dog naturligviis meget mindre velsignelsesrig end før, og blev den tilbudte Sum f. Ex. kun 20,000 Rb., saa var der aabenbart Tab, og saa var det en urimelig Speculation, en urimelig Indretning at have anlagt denne Veie. Jeg forudsætter endnu bestandigt, at det er de samme Folk, som bruge Veien, der betale den; hvis vi kunde antage, at de 40,000 Rb., som vare brugte til Veien, vare tagne andetsteds fra, saa vare de 20,000 Rb., som man fik ind, ganske vist endnu en Gevinst for dem, der fik

dette Beløb; men det samme Beløb vilde saa blot fremtræde som Tab paa et andet Sted. Det er dette, som Landveiseeksemplet kan bruges til. Ved Jernbaner fremkommer det samme Forhold, naar der spørges om, hvad de fornuftigviis formaae at frembringe af den Art af directe Udbytte, som særligt kaldes indirecte af enkelte Medlemmer. Forfjellen er kun, at man i Exemplet med Landeveiene sluttede særlig Accord med de Enkelte, men at man ved Jernbanerne tager Medier istedetfor.

Jeg skal ikke fortsætte disse Betragtninger længere og, som sagt, ikke i dette Dieblik gaae ind paa den finansielle Side af Sagen. Der er kun endnu et enkelt Punkt i den høitærede Indenrigsministers Foredrag, hvortil jeg, inden jeg slutter, nødvendigviis maa knytte nogle Bemærkninger. Ligeoverfor mig, der havde anført, at jeg ikke forstod — hvorfor jeg meget stærkt dvælede derved —, hvorledes den høitærede Minister kunde have udtalt, at det var det Samme, hvad enten man i Sjælland byggede Baner for Statens Penge, eller man i Sjælland byggede dem, saaledes, at man anvendte en Statsgaranti; om denne sidste end kun var nominel, har den høitærede Minister udtalt, at han ikke vilde betvivle, at han havde sagt dette i det andet Thing, men at det meget kom an paa, i hvilken Forbindelse det var sagt; hvis der saaledes blot derved var taget Hensyn til den Besværing af Markedet, som vilde fremkaldes ved at laste det Beløb af Obligationer ind paa Markedet, som det i begge Tilfælde vilde være nødvendigt at udfæde for Jernbaneanlæggenes Skyld, saa troede han med ubestridelig Ret at kunne sige, at det var lige gyldigt, om det var Staten selv, som brugte det for Obligationerne indkomne Beløb til at anlægge Jernbaner med, eller om den kun gav en Garanti for disse. Jeg indrømmer ogsaa, at Virkningen for saa vidt vilde blive fuldstændigt den samme, og, hvis dette altsaa havde været den høitærede Indenrigsministers Mening, saa havde jeg havt fuldkommen Ret i, hvad jeg havde anført, og maatte gjøre den høitærede Minister min Undskyldning for at have anført det. Men det berøer paa en Forhøvelse af den høitærede Minister. Jeg skal tillade mig, for at dette skal staa klart, blot at